

รายงานพิเศษ: สำรวจศักยภาพ ‘อินเทอร์เน็ต’ ที่ชายแดนใต้ ชนชั้นที่ยังห่างไกล ‘เสรีภาพและความเสมอภาค’

ฐิตินบ โกมลณี

ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ และโครงการจัดตั้งมูลนิธิเพื่อการสื่อสารสาธารณะ

ในอดีต ศูนย์กลางการสื่อสารในบ้านเราอาจเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรือโทรศัพท์ แต่เมื่อเทคโนโลยีการสื่อสาร ‘อินเทอร์เน็ต’ เข้ามามีบทบาท กระทั่งพัฒนาประสิทธิภาพไปสู่การเป็น web 2.0 สามารถเชื่อมต่อผู้คนซึ่งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลให้ปฏิสัมพันธ์หรือแลกเปลี่ยนข้อมูล-ความคิดระหว่างกันอย่างสะดวกรวดเร็ว ยิ่งไปกว่านั้นทิศทางในอนาคตอันใกล้ว่ากันว่า พื้นที่โลกออนไลน์แห่งนี้จะกลายเป็น ‘กลไกหลัก’ ในการขับเคลื่อนทางสังคมในโลกจริง ทั้งเชื่อมโยงชุมชนต่างๆ เข้าด้วยกัน เพราะศักยภาพของอินเทอร์เน็ตสนับสนุนแนวความคิดการเปิดโอกาสให้ชุมชนนำเสนอตัวตนของชุมชนสู่โลกภายนอก และสู่สังคม IT โดยไร้ข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่

สำหรับในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่กำลังประสบปัญหาวิกฤติการณ์ความรุนแรงอยู่ในปัจจุบัน มีความพยายามนำกลไกการสื่อสาร ‘อินเทอร์เน็ต’ มาเป็นเครื่องมือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมไปถึงการสานเสวนาเจรจาหาทางออกของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น มีการตั้งศูนย์ข่าวประชาสัมพันธ์ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนจนสื่อมวลชนเมืองเกิดขึ้นมากมาย แต่ก็เชื่อว่าทุกคนจะสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีนี้ได้อย่างเท่าเทียม

ข้อมูลน่าสนใจเกี่ยวกับอัตราการใช้อินเทอร์เน็ตในปี 2550 รายงานโดย ‘ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ’ ระบุว่า ประเทศไทยมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประมาณ 13.4 ล้านคน จากจำนวนประชากรกว่า 63 ล้านคน ขณะที่ข้อมูล ‘ศูนย์วิจัยกสิกรไทย’ ระบุว่า ในบรรดาผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด มีผู้สามารถเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง หรือ ADSL เพียง 1.2 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 0.76 ของประชากรทั้งหมดเท่านั้น

แน่นอนว่า จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเหล่านั้น ส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่แต่ในเขตเมืองซึ่งถือว่ามีศักยภาพในการเข้าถึงเทคโนโลยีการสื่อสารที่หลากหลายอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม กล่าวเฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ก็เชื่อว่าอยู่ในพื้นที่ตัวจังหวัดแล้วจะได้โลดแล่นในโลกไซเบอร์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ข้อมูลเชิงประจักษ์โดย ‘สำนักข่าวชาวบ้าน’ ซึ่งได้สัมภาษณ์ ‘อิบรอเฮ็ม มะไซ๊ะ’ ผู้สื่อข่าวท้องถิ่นที่ต้องใช้อินเทอร์เน็ตในการส่งข่าวและภาพถ่ายไปให้สำนักสื่อทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้ข้อมูลว่า แม้ในตัวเมืองแต่ละจังหวัดจะมีแหล่งให้บริการอินเทอร์เน็ตอยู่บ้าง แต่ก็ยังถือว่าน้อยและด้อยประสิทธิภาพ

“...บางที่ภายใน 2-3 ชั่วโมงหลังเกิดเหตุการณ์แล้วต้องรีบส่งข่าวทันที ผมขี่มอเตอร์ไซด์วิ่งเข้าออก 2-3 ร้านก็ยังส่งข่าวไม่ได้ เพราะอินเทอร์เน็ตความเร็วต่ำมาก ไม่ต้องพูดถึง ADSL เลย เพราะหากร้านอยู่ไกลจากชุมสายมาก ความเร็วที่ได้รับก็จะน้อยลง ระยะทางสูงสุดที่ ADSL ทำงานได้ดีเพียงแค่ 4-5 กิโลเมตรจากชุมสายเท่านั้น...”

นี่เป็นเหตุผลหนึ่งที่ อิบรอเฮ็ม มองว่า ร้านให้บริการด้านอินเทอร์เน็ต หรือ ‘อินเทอร์เน็ต คาเฟ่’ จำนวนมากจำเป็นต้องปรับสภาพกลายเป็นร้าน ‘เกม คาเฟ่’ แทน

ทั้งนี้ โครงการวิจัยและพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาสังคมไทย (ICT4Society) สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล สรุปตัวเลขร้านเกม คาเฟ่ที่จดทะเบียนในประเทศไทย ล่าสุดเมื่อเดือนเมษายน ปี 2551 ระบุว่า เฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นครอิลาสมีร้านให้บริการด้านเกมคอมพิวเตอร์ 131 แห่ง รองลงมาคือ ยะลา 105 แห่ง และปัตตานี 40 แห่ง

อย่างไรก็ดี ‘สำนักข่าวชาวบ้าน’ ได้ข้อสังเกตจากกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ ‘นักข่าวพลเมือง’ ที่จัดร่วมกับทีวียไทย พบว่า ผู้เข้าร่วมอบรมซึ่งส่วนใหญ่เป็นเครือข่ายภาคประชาสังคมที่ทำงานขับเคลื่อนเชิงประเด็น ทั้งเรื่องฐานทรัพยากร งานเยียวยาผู้สูญเสียและผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ ฯลฯ มีความต้องการที่จะสื่อสารกับสังคมภายนอกสูงมาก ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีศักยภาพในการระดมอุปกรณ์การสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะหรือแบบพกพา กล้องถ่ายภาพดิจิทัลหรือกล้องวิดีโอ ประการสำคัญ พวกเขาแสดงออกอย่างชัดเจนว่าต้องการพัฒนาศักยภาพในการใช้และเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนประเด็นที่ทำงาน

“...แต่การทำงานของนักข่าวพลเมืองสามจังหวัดชายแดนใต้ส่วนใหญ่ ก็ยังมีอุปสรรคในแง่ความไม่พร้อมทางโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ต หรืออินเทอร์เน็ตความเร็วสูงได้โดยง่าย จึงยากที่จะส่งข้อความ รวมทั้งอัปโหลดไฟล์ดิจิทัล หรือไฟล์มัลติมีเดียต่างๆ ได้...” รายงานสำนักข่าวชาวบ้านระบุ

ด้าน ‘ผศ.อัมจิต เลิศพงษ์สมบัติ’ คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กลับมีความเห็นที่ต่างออกไป โดยระบุว่า สาเหตุความไม่พร้อมทางโครงสร้างพื้นฐานยังไม่ใช่ปัญหาหลักที่ทำให้สมาชิกชุมชนไม่มาใช้บริการ แต่เป็นเพราะสมาชิกชุมชนยังไม่รู้จักและใช้ไม่เป็นมากกว่า

รายงานวิจัยเรื่อง ‘การให้บริการและการใช้อินเทอร์เน็ตตำบลในสามจังหวัดชายแดนใต้ : ปัตตานี ยะลา และนครอิลาส’ โดยคณะวิทยาการสื่อสาร มอ.ปัตตานี พบว่า นับตั้งแต่ปี 2544 ที่ภาครัฐสนับสนุนโครงการอินเทอร์เน็ตตำบลทั่วประเทศ องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ อบต.ส่วนใหญ่จะมีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่สามารถให้บริการอินเทอร์เน็ตแก่ชุมชนเพียงเครื่องเดียว ประกอบกับการสื่อสารข้อมูลมีความเร็วต่ำ ทำให้การใช้งานเป็นไปอย่างล่าช้าและไม่ประสบความสำเร็จ อบต.บางแห่งจึงต้องใช้ ADSL หรือ IP Star แทนการเชื่อมต่อผ่านระบบของ TOT

จากสภาพที่ไม่พร้อมทำให้มีผู้มาใช้บริการน้อย ช้าบางครั้งเจ้าหน้าที่ของ อบต.ยังนำคอมพิวเตอร์ไปใช้กับงานราชการ และชิงเครื่องไว้กับเวลาทำการของรัฐมากกว่าให้บริการตามเวลาของชาวบ้าน จึงไม่แปลกที่วันนี้ กลไกการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตจึงยังไม่สัมฤทธิ์ผลนัก

อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มเป้าหมายศึกษา 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเยาวชน และกลุ่มผู้นำทางความคิด (ประกอบด้วยผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา และกลุ่มสตรี) ยังมีทัศนคติต่อเทคโนโลยีการสื่อสารอินเทอร์เน็ตที่แตกต่างกัน โดยในกลุ่มผู้นำทางความคิดส่วนใหญ่ไม่รู้จักและไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ต ทราบแต่เพียงว่าเป็น ‘สื่อไม่ดี’ ชักนำอันตรายมาสู่เยาวชน ทั้งเรื่องการคุกคามทางเพศ เป็นแหล่งรวมสื่อลามกอนาจารที่ขัดต่อหลักศาสนา และการติดเกมออนไลน์ทำให้เสียเวลาเรียน

ขณะที่ภายในกลุ่มเยาวชนเองก็มีความคิดเห็นแตกต่างกันไป ส่วนหนึ่งที่มีประสบการณ์ในการใช้มาก่อนมีความเห็นว่าอินเทอร์เน็ตมีความจำเป็นสำหรับการสืบค้นข้อมูลประกอบการศึกษา และจำเป็นสำหรับสมาชิกในชุมชนเพื่อใช้ค้นหาข้อมูลกิจกรรม เป็นสื่อประชาสัมพันธ์พื้นที่ และเป็นแหล่งติดต่อสื่อสารกันระหว่างชุมชนกับผู้บริหารชุมชนรวมทั้งหน่วยงานของรัฐ แต่เยาวชนอีกส่วนหนึ่งซึ่งยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต เห็นว่า อินเทอร์เน็ตตำบลไม่มีความจำเป็น เพราะไม่มีผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สามารถใช้ข้อมูลและเครื่องมือสื่อสารประเภทอื่นๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือโทรศัพท์ทดแทนได้ ซึ่งปัจจุบันก็สามารถรับบริการข่าวสารผ่านโทรศัพท์มือถือได้เช่นกัน

จะเห็นว่า ขณะที่ใครต่อใครกำลังพยายามขับเคลื่อนกลไกการสื่อสาร โดยเฉพาะกับสื่ออินเทอร์เน็ตที่มีต้นทุนดำเนินการไม่สูงมาก และถือเป็นพื้นที่ที่เปิดให้ทุกคนเข้าถึงได้อย่างเสรี แต่ความต่างระดับของชนชั้นเชิงโครงสร้าง ทั้งในด้านเครื่องมือพื้นฐาน และหลักคิดทัศนคติของสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจระหว่างกัน

ADSL ย่อมาจากคำว่า Asymmetric Digital Subscriber Line คือ เทคโนโลยีการสื่อสารข้อมูลความเร็วสูงแบบดิจิทัล บนสายสายทองแดง หรือคู่สายโทรศัพท์ธรรมดา โดยมีลักษณะสำคัญคืออัตราการเร็วในการรับข้อมูล (Downstream) และอัตราการเร็วในการส่งข้อมูล (Upstream) ไม่เท่ากัน กล่าวคือ มีอัตรารับข้อมูลสูงสุดที่ 8 Mbps. และอัตราการส่งข้อมูลสูงสุดที่ 640 Kbps โดยระดับความเร็วในการ รับ-ส่ง ข้อมูลจะขึ้นอยู่กับระยะทาง และคุณภาพของคู่สายนั้นๆ (ที่มา <http://support.loxinfo.co.th>)

IP STAR เป็นบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงผ่านทางช่องสัญญาณดาวเทียม แบบสองทาง (Two-ways Broadband Internet) ซึ่งมีการเชื่อมต่อแบบตลอดเวลา (Always on) ทั้งนี้ การใช้บริการในประเทศไทย จะต้องดำเนินการผ่านทางช่องทางการจัดจำหน่ายของผู้ให้บริการ ซึ่งครอบคลุมทั่วประเทศ รวมถึงพื้นที่ห่างไกลที่สายโทรศัพท์เข้าไปไม่ถึง (ที่มา <http://www.csloxhispeed.com>)